

کرنۆلۆژیای فەرمانرەوایەتی

هەلەبجە

دلاوەر نەوڕۆڵی

فەرمانداری و فەرمانرەوایەتی ناوچەیی هەلەبجە میژوووەکە ی زۆر کۆنە و پەنگە زیادەپەروی نەکەین گەر بلیین دەگەرپێتەوێ بۆ بەر لە زایینی، بەلام ئیمە لیژەدا تیشکیکی خیرا دەخەینە سەر فەرمانرەوایەتی ناوچەیی هەلەبجە لە نویدا و بە پیشەکییەکی خیرا دەست پێدەکەین.

یەکەم فەرمانرەوایی ناوچەکە دەگەرپێتەوێ بۆ (بەکر بەگ سلیمان بەگی بابان) کە بە بەکرەسوور ناوبانگی دەرکردوو و یەکنیک بوو لە بەگە بە ناوبانگەکانی بابان و لە دواي سلیمان بەگی باوکی لەسالی ١٦٠٢ ژیاو و پایتەختی فەرمانرەواییەکەشی لە بەکراوای هەلەبجەدا بوو.

ورده ورده سنوری ناوچەکەیی فراوان کردوو و تاوێکو دواجار لە سیروانەوێ تا زینی کۆییە گرتووێتەوێ. پاشان لە ناوچەکەدا کورپکی خۆی بەجیهیشتوو و لە خورمالدا فەرمانداری کردوو، خۆشی گەرپاوتەوێ بۆ ناوچەیی قەلاچولان و پاشانیش چووێتە ناوچەیی بەکرەجۆ و ئەو ناوچەییەشی هەر بەناوی خۆیەوێ ئاوەدانکردووێتەوێ. دەلین بەکر بەگ چاوی برپووێتە کەرکوک و ویستووێتە بیهینیتەوێ ژێر دەسلاتی خۆی، بەو هۆیەوێ لەگەڵ عوسمانییەکاندا تیکچوو و لەسالی ١٦٠٩ز دا کۆژاوه.

جا لەوێ دوا بۆ ماوێ پینچ سالیک خاکی بەبە کەوتووێتە ژێر دەسلاتی عوسمانییەکان، دواتر (خانە پاشا)ی برازای بەکر بەگ لەدەستی سەندونەتەوێ و هیناویەتییهوێ ژێر دەسلاتی خۆمالی.

ئىتر لەو بەدوا ناوچەكە دواى گواستنه وهى بابانەكان بۆ سلیمانى دروستکردنى شار لەو جیگایه ی ئیستا و كۆچى جافهكان بۆ ناوچەكە لە ژیر دەسه لاتی جافهكاندا بووه زاهیر به گى جاف و قادر به گ و مه حمەد پاشای جاف و له كۆتايدا به ناوى قايمقامه وه سه رۆكایه تی جاف و ناوچەكەيان کردووه .

دووهم قايمقام مه حمود پاشای جافه له سالى ۱۸۸۰ز به بریاری ده لته تی عوسمانى له گولعه نبه ردا بووه .

دواى ئەویش عوسمان پاشا مه حمەد پاشایه و له سالى ۱۸۸۹-۱۹۰۹ له هه له بجه دا بووه و خانو و بینا و كۆشكى گه وریه دروستکردووه و سه رای بۆ فه رمانپره وایه تیه كه ی کردووه ته وه به شیوه یه كى نیزامى و تۆكمه .

پاشان عاديله خانم له كۆچى دواى وه سمان پاشا وه له سالى ۱۹۰۹ بۆ ماوه یه كى زۆر كاروبارى ئیدارى ناوچەكە ی کردووه تا وه كو تاهیر به گى وه سمان پاشا له سالى ۱۹۱۷-۱۹۱۹ وه ك قائمقام بووه .

۱۹۱۹-۱۹۲۲ ئەحمەد موختار به گى جاف

۱۹۲۲-۱۹۳۲ حامید به گى مه جید به گى جاف

۱۹۳۲-۱۹۳۴ مورا د ره حمه توللا

۱۹۳۲-۱۹۳۶ ناجى هورمزی

۱۹۳۶-۱۹۳۷ ئەحمەد فه خرى مسته فا پاشا

۱۹۳۷-۱۹۳۸ سدیق ئەلقادری

۱۹۳۸-۱۹۳۹ حه مه سه عید قه زاز- بریکارى

۱۹۳۹-۱۹۴۲ سعید عه بدولقادر كه ركوكى

۱۹۴۲-۱۹۴۴ شاکیر فه تاح

۱۹۴۴-۱۹۴۵ ره شید غه فور قۆلچى

۱۹۴۵-۱۹۴۹ حه سه ن مه حمە د به غدادی

۱۹۴۹-۱۹۵۰ جه مال ره فعه ت

۱۹۵۰-۱۹۵۱ ئیسماعیل شیخه

۱۹۵۱-۱۹۵۲ ره شید غه فور قۆلچى - جارێكى تر

۱۹۵۲-۱۹۵۴ عومه ر ئاغا - بریکار

۱۹۵۴-۱۹۵۶ خالید نه قشبه ندی
 ۱۹۵۶-۱۹۵۷ ئیسماعیل حەقی
 ۱۹۵۷-۱۹۵۸ بایز ئاغا
 ۱۹۵۹ بۆ ماوه ی ۸ مانگیگ (حه مه سه عید) کارووباری ئیداری کردووه
 ۱۹۵۹ فه وزی سائیپ ۳ مانگیگ قائیمقام بووه
 ۱۹۶۰-۱۹۶۱ سوعاد تالّه بانی
 ۱۹۶۱-۱۹۶۲ کانه بی دزه بی
 ۱۹۶۲-۱۹۶۳ سه عید محهمه د عه رب
 ۱۹۶۳-۱۹۶۶ ره شید جه عفه ری
 ۱۹۶۶-۱۹۷۰ شیخ حه مه ئه مین شیخ عه بدوللا
 ۱۹۷۰-۱۹۷۴ جه مال نامیق
 ۱۹۷۴-۱۹۷۶ فه راغ شوپشی کوردستان خوی به ریوه ی بردووه
 ۱۹۷۶-۱۹۷۹ ئه بو ئه لقاند
 ۱۹۷۹-۱۹۸۲ عه بدلمونعیم بادی
 ۱۹۸۲-۱۹۸۶ هۆشمه ند مسته فا فه تاح
 ۱۹۸۶-۱۹۸۷ ته لعت هادی ئه حمه د
 ۱۹۸۷-۱۹۸۷/۱۲/۲۰ عه بدولفه تاح عه بدولمه جید
 ۱۹۸۷-۱۹۸۸ شیخ یه حیا ئه لبه رزنجی
 له سالی ۱۹۸۸ دا کیمیا باران کراوه و ناوچه که به ته واوه تی مافی ژیانی لیسه ندر او ه ته وه
 و هیچ یاسایه کی تیدا به ریوه نه چوووه . تاوه کو دوا ی راپه پینه مه زنه که ی سالی ۱۹۹۱
 جاریکی تر هه له بجه ئاوه دان کراوه ته وه و له لایه ن به ره ی کوردستانییه وه قائیمقامی
 بۆ دیاری کراوه .
 ۱۹۹۱-۱۹۹۳ ئه کره م حه مه عه لی
 ۱۹۹۴-۱۹۹۵ جه عفه ر مسته فا
 ۱۹۹۶-۲۰۰۵ جه میل عه بدولپرهمان محهمه د
 ۲۰۰۶-۲۰۰۹ فوئاد سالح ره زا
 ۲۰۰۹-۲۰۱۰ شاهۆ عوسمان (به وه کاله ت)

